Șt. Dumitrescu, „Studii și cercetări de istoria artei", t. 24, 1977; **62.** Tudor Opriș, *Reviste ale elevilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977, 1977, *66–67*; **63.** Thomas A. Perry, *How the Romanian Has Read American Literature*, „Cahiers roumains d'études littéraires" 1979, 1; **64.** Ion Frunzetti, *Evocare*, în Al. Busuioceanu, *Studii despre artă*, București, Meridiane, 1980; **65.** Ornea, *Tradiționalism și modernitate în deceniul al treilea*, București, Eminescu, 1980, *passim*; **66.** George Ciorănescu, *Al. Busuioceanu, istoric și poet al luminii*, „Revista scriitorilor români" (München), XIX, 1982; **67.** Dan Slușanschi, *Cuvânt înainte*, la Al. Busuioceanu, *Zamolxis*, Meridiane, 1985; **68.** Eugenio Battisti, *Evocare*, în Al. Busuioceanu, *Zamolxis*, București, Meridiane, 1985; **69.** Alexandru Balaci, *„Un spirit emblematic"*, „Jurnalul literar", 1999, 3–4; **70.** Ion Pop, *Poezia lui Alexandru Busuioceanu*, „România literară", XXXII, 1999, 13–14; **71.** C. Popescu-Cadem, *Busuioceanu și „Jurnalul" său de miezul nopții*, „Jurnalul literar", 2000, 7–8.

LUCA ION CARAGIALE

OFELIA ICHIM

CARAGIALE, Luca Ion (3. VII. 1893, București – 7. VI. 1921, București), poet, prozator, publicist. Fiu al lui Ion Luca Caragiale și al Alexandrinei Caragiale (n. Burelly), frate cu Mateiu I. Caragiale, își petrece o parte a copilăriei și adolescenței la Berlin, unde tatăl său se stabilește definitiv, împreună cu familia, în 1905. Dată fiind frica tatălui de a nu-și pierde copiii, așa cum i se întâmplase cu cele două fetițe, moarte în 1892, **C.** își face studiile în particular, având-l, printre alții, ca profesor, la Berlin, pe Panait Cerna. Deși copilăria îi este frustrată de plăcerea jocurilor și a libertăților specifice vârstei, **C.** își găsește universul favorabil în studiu, maturizându-se înainte de vreme. Având o memorie prodigioasă, recită versuri de Racine, Molière, Shakespeare și încearcă să-l facă pe tatăl său să înțeleagă poezia lui Verlaine. Apreciindu-i calitățile intelectuale, Ion Luca îi încredința manuscrisele pentru a i le transcrie, ocupație migăloasă, mai cu seamă după ce avea loc „pieptănătura stilului".

Tânărul **C.** este influențat, în oarecare măsură, de ideile socialiste ale familiei Dobrogeanu-Gherea, soția sa provenind din aceeași familie, a criticului cu vederi de stânga. În colaborare cu Ioan D. Gherea, fiul criticului Constantin Dobrogeanu-Gherea, semnează romanul *Nevinovățiile viclene*. Timid în fața cuvântului tipărit, **C.** colaborează, sporadic, la câteva periodice, trimițând versuri, recenzii, însemnări

BDD-A1316 © 2002-2003 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:21 UTC)

memorialistice sau chiar un studiu din domeniul strict al istoriei: astfel, în 1915 trimite revistei „Flacăra", sub pseudonim, studiul *Un asediu memorabil al Constantinopolei*, remarcat de N. Iorga. Debutul ca poet se produce un an mai târziu, în paginile aceleiași reviste. Urmează colaborări la revistele „Sburătorul" (1919–1920), „Viața românească" (1920–1921), „Ideea europeană" (1920), „Hiena" (1921), „Adevărul literar și artistic" (1921).

Paginile dedicate amintirii tatălui cuprind însemnări despre meticulosul proces de elaborare a operei acestuia, „stilul" fiind coordonata călăuzitoare a întregii familii de scriitori Caragiale: „Claritatea, concizia erau pentru dânsul adevăratele calități ale stilului. Înfocat detractor al romantismului, arăta o adevărată ură pentru abuzul de adjective, pe care-l considera ca însăși marca acelui gen literar". Fiul sesizează aceeași simpatie a tatălui pentru clasicism și în muzică, nu numai în literatură: „Înzestrat cu o extraordinară ureche muzicală, Caragiale, care era lipsit de orice cultură specială muzicală, cunoștea pe de rost simfoniile lui Beethoven, sonatele lui, operele lui Mozart și pe «părintele» Haydn". O altă dimensiune a personalității părintelui, surprinsă în două paragrafe elocvente, se referă la reacția acestuia în clipa în care, în Germania fiind, află despre revoltele țăranilor români din 1907: „În omul acela, care persiflase veșnic avânturile patriotice, o groaznică suferință a început să clocotească. [...]. Voia să plece, să vază ce se întâmplă în țara lui, și deznădejdea iarăși îl paraliza". Fiul cel mic a fost cel căruia, la vreme de noapte, tatăl i-a vorbit îndelung despre teatru, despre Shakespeare, fără ca nimeni să-și imagineze că avea să fie ultima noapte din viața lui I. L. Caragiale.

Deși încă din 1916 **C.** pregătește mai multe caiete cu versuri (*Efigiile înfiorate* – 1916, *Chipurile sulemenite* – 1917, *Izvodul vrajei* – 1917, *Dintr-un oraș de munte – Meditații,* 1916–1921), abia în 1921 hotărăște să încredințeze tiparului volumul de versuri *Jocul oglinzilor*. Din nefericire, volumul nu a fost publicat în timpul vieții tânărului scriitor, răpus mult prea devreme de o gripă rebelă.

Poezia lui **C.** evoluează pe două coordonate: cea a modernismului și cea a formelor fixe. Jocul măștilor, precum și sonoritățile minulesciene, aerul apăsător de cernit al orașului în care plouă, „publicul muced, cenușiu, resemnat", „pensionarele" (școlărițe) „cu haine de închisoare" ce se zbat bacovian în monotonie creează un univers în care viața e simțită acut ca o durere cu mască de carnaval: „E sufletu-mi un < music-hall> de mahala/ cu-o lampă roșie la intrare/ și cu afișe zdrențuite" (*Efigiile înfiorate – Solilocul dintâi*). Chiar și pe acea scenă a măreției și a frumuseții care este Veneția, poetul întrevede „decadența": aici putrezesc „în ciorchine, cerșetori", „mucenici și sfinte Cine/ teatrale și cu cer de panoramă,/ Madone laice și-obeze,/ Hristoși copii/ hidrocefali și primitivi". Demitizarea nu este un simplu joc, ci un gest de revoltă împotriva morții Domniței, a copilăriei și a poveștilor de dragoste. Viața este un iarmaroc, vântul – „un clown deșănțat", totul se repetă („a fost cândva/ [...] cum va mai fi și mâine"). Un împătimit al limbii române, asemenea tatălui său, **C.** „scormonise toate culegerile de poezie populară,

BDD-A1316 © 2002-2003 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:21 UTC)

cronicile şi hrisoavele vechi şi ajunsese în timpul din urmă să fie stăpân pe o limbă de o frumusețe plastică uimitoare" (Ion Sân-Georgiu). Poezia populară este prezentă în creația sa prin rime dactilice sau, chiar, hiperdactilice. **C.** cultivă şi formele fixe ale poeziei, precum cantilena, vilanela, madrigalul, stanța, rondelul. În multe din versurile sale se face trimitere spre un univers floral reprezentat prin mai bine de patruzeci de specii. Din punct de vedere lexical, neologismele alternează cu arhaismele. Nu de puține ori, poetul creează imagini şocante, sinestezice sau oximoronice: „Trec tramvaiele, gemând cromatic", „clănțănesc ca oase moarte/ crengile", „iadul alb ca perna/ în care capu-ți mort/ îşi va-nfunda uitarea".

O problemă care l-a preocupat pe **C.** a fost cea a stilului. În eseul *Despre La Rochefoucauld*, nepublicat în timpul vieții, dar datat, cu aproximație, 1920–1921, **C.** descoperă importanța stilului gânditorului francez în „inspirația bruscă ce i-a îngăduit să redea atât de viu gândurile lui". Nu efortul laborios dă strălucire stilului, ci „expresia fericită a unui moment". **C.** polemizează cu estetica clasicismului, unde „tot[ul] avea un loc bine indicat şi de unde orice surpriză era izgonită ca un atentat la bunul gust", aşa cum în articolul *Cinstitei Firme Nicanor & Co.*, publicat în 1921 în „Viața românească", a polemizat cu mentalitatea comodă ce atribuie criticului un rol scolastic, învechit; acesta, „în loc să se lase emoționat de ea [de opera contemporană – n. n.], se simte obligat să ia atitudine critică, uzând de mijloace apreciative învechite şi, prin urmare, care dau greş în fața actualității operei". Din nou, La Rochefoucauld devine exemplu pentru ceea ce înseamnă sclipirea de geniu a stilului, dar, deopotrivă, un exemplu pentru lipsa de înțelegere a criticilor față de talentul acestuia, la vremea respectivă. Ca pentru a ilustra larga disponibilitate a registrului liric pe care-l stăpânea, **C.** scrie, fără a publica, versuri în limbile franceză şi germană. Totodată, creează proze poetice pline de sensibilitate şi lirism. Singura proză publicată în timpul vieții este romanul *Nevinovățiile viclene*, tipărit în „Viața românească" (1920). Fiind o colaborare cu Ioan D. Gherea, este mai greu de identificat participarea personală; romanul constituie o incursiune în universul fragil şi sentimental al adolescenților. Precursor al idilelor ample din ciclul „Medelenilor", romanul *Nevinovățiile viclene* reprezintă un început în literatura română.

Cunoscând bine limbile franceză, engleză şi germană, **C.** traduce în româneşte *Balada* de Fr. Villon, *Corbul* şi *Viermele cuceritor* de E. A. Poe, precum şi romanul *Pan* de Knut Hamsun. *Corbul* este o traducere în proză a poemului. În ce priveşte romanul *Pan*, traducerea este un adevărat act de cultură, prezentând cititorului român un roman din creația scriitorului norvegian prea puțin cunoscut la noi până atunci. **C.** semnează şi două recenzii: una punctând importanța editării volumului *Journaux intimes* de Charles Baudelaire (Paris, Ed. Crès, 1920), iar cealaltă consemnând apariția cărții *La petite table* de Robert de Flers (Paris, Ed. Flammarion, 1920). Prin creația sa poetică, **C.** figurează în rândurile moderniştilor pe linia Ion Minulescu, George Bacovia, mare parte din poezia sa,

BDD-A1316 © 2002-2003 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:21 UTC)

cu puternice influențe avangardiste, fiind, din păcate, prea puțin cunoscută contemporanilor. În registrul sonurilor poetice își face loc și tendința spre perfecțiunea parnasiană, deopotrivă cu inflexiuni ale poeziei populare românești. Între principiile sale estetice stilul ocupă un loc aparte; sub pretextul acestui concept polifonic și plurisemantic, C. atacă formele învechite ale criticii, opacă în fața noului.

– [Publicistică literară]: „Flacăra", IV, 1915, 21; *Amintiri despre Caragiale*, în *Jocul oglinzilor,* prefață de Barbu Cioculescu, București, Editura Minerva, 1972, *257–263*; „Viața românească", XII, 1920, 9; XIII, 1921, 1; „Manuscriptum", VII, 1976, 3. – [Versuri]: „Sburătorul literar", I, 1919, 37; I, 1920, 40; II, 1920, 1; *Poesia toamnei*, antologie de Ion Pillat, Editura Viața Românească, 1920, *180;* „Adevărul literar și artistic", II, 1921, 12, IX, 1929, 439, 447, 450; „Flacăra", VIII, 1923, 10–11; „Rampa", XI, 1926, 2669; „Luceafărul", XIV, 1971, 27; *Jocul oglinzilor*, prefață de Barbu Cioculescu, București, Editura Minerva, 1972; „Manuscriptum", X, 1979, 2. – [Proză]: *Poza vicleană*, „Gândirea", I, 1921, 5; *Nevinovățiile viclene* (în colaborare cu Ioan D. Gherea), București, Editura Tineretului, 1969; „Gândirea", I, 1921, 5; „Manuscriptum", IX, 1978, 2, XIII, 1982, 1. – **Traduceri:** E. A. Poe, *Viermele cuceritor*, „Flacăra", V, 1916, 36; Knut Hamsun, *Pan*, București, Editura Viața Românească, 1920; Fr. Villon, *Balada*, E. A. Poe, *Corbul*, în *Jocul oglinzilor*, București, Editura Minerva, 1972, *245–253.*

– **1.** Adrian Drăgoescu, *Knut Hamsun, „Pan"*, „Adevărul literar și artistic", II, 1921, 16; **2.** Em. Bucuța, *Luca Ion Caragiale*, „Ideea europeană", III, 1921, 68; **3.** Ioan Sân-Georgiu, *Moartea unui scriitor tânăr*, „Adevărul literar și artistic", II, 1921, 29; **4.** D. Karr, *Luca Ion Caragiale, „Ora"*, I, 1921, 55; **5.** *Luca Ion Caragiale*, „Gândirea", I, 1921, 55; **6.** Cora Irineu, *Knut Hamsun „Pan"*, „Viața românească", XIV, 1922, 3; **7.** Vintilă Russu Șirianu, *Luca Ion Caragiale*, „Flacăra", VII, 1922, 30; **8.** Eugen Lovinescu, *Istoria literaturii române*, I, București, Editura Minerva, 1973, *624*; **9.** E. Lovinescu, *Scrieri*, I, București, Editura pentru Literatură, 1969, *238*; **10.** Gh. Adamescu, *Contribuțiune la bibliografia românească*, III, București, Editura Casei Școalelor, 1928, *484*; **11.** N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, II, București, Editura Adevărul, 1934, *285*; **12.** E. Lovinescu, *Scrieri,* II, București, Editura Minerva, 1970, *393*; **13.** Eugen Jebeleanu, *Luki Carageale*, „Adevărul", 51, 1937, 16 389; **14.** Vlaicu Bârna, *Luca Ion Caragiale*, „România", I, 1938, 170; **15.** Șerban Cioculescu, *De vorbă cu D-na Alexandrina I. L. Caragiale*, „Universul literar", XLVII, 1938, 19; **16.** L. Predescu, *Enciclopedia „Cugetarea",* București, Editura Cugetarea, 1949, *170*; **17.** G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* (1982), București, Editura Minerva, *710, 1017*; **18.** M. R. Paraschivescu, *Triptic*, „Timpul", VI, 1942, 1827; **19.** Gabi Michailescu, *Interviu cu Alexandrina Caragiale*, „Duminica", I, 1942, 2; **20.** Ionel Teodoreanu, *Masa umbrelor; Întoarcerea în timp*, București, E. S. P. L. A., 1957, *36*; **21.** Ecaterina Logadi, *Din amintirile mele despre tata*, „Viața românească", XV, 1962, 6; **22.** Al. Andriescu,

BDD-A1316 © 2002-2003 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:21 UTC)

Un scriitor uitat: Luca Ion Caragiale, „Cronica", II, 1967, 51; **23.** L. Gàldi, *Introducere în istoria versului românesc*, Bucureşti, Editura Minerva, 1971, *315*; **24.** Luca Ion Caragiale, scrisoare către G. Ibrăileanu, 10 aprilie 1920, în *Scrisori către Ibrăileanu*, III, ed. îngr. de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu, Al. Teodorescu, Bucureşti, Editura Minerva, 1973, *40*; **25.** Mircea Zaciu, *Ordinea şi aventura*, Cluj, Editura Dacia, 1973, *179*; **26.** M. Straje, *Dicționar de pseudonime*, Bucureşti, Editura Minerva, 1973, *125*; **27.** Şerban Cioculescu, *Caragialiana*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1987, *501*; **28.** I. Negoițescu, *Analize şi sinteze*, Bucureşti, Editura Albatros, 1976, *120*; **29.** Şerban Cioculescu, *Viața lui I. L. Caragiale. Caragialiana*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1977, *587*; **30.** Const. Ciopraga, *Luca Ion Caragiale*, „Convorbiri literare", 1978, 12; **31.** Dim. Păcurariu, *Dicționar de literatură română*, Bucureşti, Editura Univers, 1979, *89*, *32*; **32.** Al. Oprea, *Mateiu I. Caragiale – un personaj*; *Dosar al existenței*, Bucureşti, Muzeul Literaturii Române, 1979, *X*, *XII*; **33.** Marin Bucur, *Opera vieții, o biografie a lui I. L. Caragiale*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1989, *374*, *376*; **34.** Barbu Cioculescu, *Un prânz la familia Caragiale*, „Apostrof", III, 1992, 6/7/8.

BDD-A1316 © 2002-2003 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:21 UTC)